

Έκθεση εξωτερικής αξιολόγησης του έργου: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΜΟ.ΔΙ.Π. ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Βασίλης Τσελφές, Καθηγητής Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Το πλαίσιο

Το προς αξιολόγηση έργο αποτελεί Πράξη που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της “Ανάπτυξης Εθνικού Συστήματος Αξιολόγησης, Διασφάλισης της Ποιότητας και Τεκμηρίωσης των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης” με κωδικό 01.72.22.01. Κεντρικό στόχο της Πράξης αποτελούσε η ανάπτυξη της ΜΟΔΙΠ του ΠΔΜ, καθώς και των απαραίτητων εργαλείων που δίνουν τη δυνατότητα για μια αξιόπιστη διαδικασία διαρκούς αυτο-αξιολόγησης, αλλά και προοπτικά πιστοποίησης, που σηματοδοτεί την ταυτότητα του Πανεπιστημίου, αποτυπώνει τα χαρακτηριστικά της λειτουργίας του, θετικά και αρνητικά, και καταγράφει τις φιλοδοξίες και τη δυναμική του. Ο στόχος αυτός, με βάση τα *κλασικά πρότυπα λειτουργίας των Πανεπιστημίων*, βρίσκεται κατηγοριοποιημένος ουσιαστικά σε τρεις άξονες, οι οποίοι αναφέρονται στη διερεύνηση της παραγωγικότητας και της ποιότητας α) της Έρευνας β) της Εκπαιδευτικής Δραστηριότητας και γ) της Διοικητικής Λειτουργίας του Ιδρύματος. Ο κλασικός αυτός στόχος διευρύνεται στην εποχή μας και με μια τέταρτη ουσιαστική διάσταση, αυτή της ευρύτερης δημοσιοποίησης τουλάχιστον του Ερευνητικού και Διδακτικού έργου.

Από την πλευρά του εξωτερικού αξιολογητή, η κριτική προσέγγιση του παραπάνω έργου περιλαμβάνει κυρίως την ανάδειξη των δυνατοτήτων και των αδυναμιών της παραγωγής, που ίσως αποκαλύπτουν εναλλακτικές προσεγγίσεις για τον κεντρικό σχεδιασμό του Ιδρύματος και με τον τρόπο αυτό συμβάλουν εποικοδομητικά στη μελλοντική διαχείριση των δομών και των εργαλείων που έχει πια στα χέρια της η ΜΟΔΙΠ. Δευτερευόντως, περιλαμβάνει και μια κριτική αποτύπωση της σχέσης του

σχεδιασμού του έργου με τα παραδοτέα του, αποτύπωση που ούτως ή άλλως έχει πραγματοποιηθεί, και σταδιακά και τελικά, στο πλαίσιο της εσωτερικής αξιολόγησης του προγράμματος.

Μεθοδολογία

A. Δεδομένα

Για την αξιολόγηση χρησιμοποιήθηκαν τα παρακάτω δεδομένα:

1. Τα τεχνικά δελτία της πράξης καθώς και οι ενδιάμεσες εκθέσεις προόδου,
2. Τα παραδοτέα, σε ηλεκτρονική (<https://modip.uowm.gr/fe/>) και έντυπη μορφή,
3. Πρόχειρα πρακτικά από την Ημερίδα: *Διασφάλιση Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Παρουσίαση του Έργου της ΜΟΔΙΠ 2011-2015*, που πραγματοποιήθηκε την Πέμπτη 29 Οκτωβρίου 2015 και ώρα 12.00 – 14.30 μ.μ. στο Μεγάλο Αμφιθέατρο του Πανεπιστημίου, στη Φλώρινα. Στην Ημερίδα παρουσιάστηκαν και χρησιμοποιούνται εδώ ως δεδομένα εισηγήσεις με τίτλους:
 - α. «Η Διασφάλιση Ποιότητας στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας: Ίδρυση και Λειτουργία, Ενδεικτικά Αποτελέσματα, Προοπτική, Προβλήματα και Προβληματισμοί», από τον Πρόεδρο της ΜΟΔΙΠ, καθηγητή Π. Καριώτογλου,
 - β. «Παρουσίαση του έργου της ΜΟ.ΔΙ.Π. Π.Δ.Μ. (2011-2015)», από την Α. Ευφραιμίδου, Διοικητική Υποστήριξη της ΜΟΔΙΠ και
 - γ. «Παρουσίαση του πληροφοριακού συστήματος και οδηγίες», από τον Π. Καραγιάννη, Υπεύθυνο Πληροφοριακού Συστήματος της ΜΟΔΙΠ.
4. Μαγνητοσκοπημένα πρακτικά από ημερίδες-εκδηλώσεις διάχυσης της προόδου του έργου που έχουν πραγματοποιηθεί από το 2011 έως σήμερα.
5. Συνέντευξη-συζήτηση με τον Πρόεδρο της ΜΟΔΙΠ, καθηγητή Π. Καριώτογλου και
6. Συνέντευξη-συζήτηση με φοιτητές και φοιτήτριες, προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς, της Παιδαγωγικής Σχολής του Πανεπιστημίου.

B. Πλαίσιο ανάλυσης

Τα δεδομένα αναλύθηκαν ποιοτικά ως προς το περιεχόμενο των κειμένων τους σε τρεις κατευθύνσεις:

1η κατεύθυνση. Η Πράξη πραγματοποιήθηκε με τη λογική της παραγωγής εργαλείων που η λειτουργία τους μπορεί να ελέγχει αξιολογικά τη διαδικασία και την ποιότητα της ροής των δράσεων που ξεκινούν από τον **Κεντρικό Σχεδιασμό** του ΠΔΜ και των επιμέρους μονάδων του (Είσοδος) και καταλήγουν στην **Υλοποίηση- Αποτελέσματα** του εν λόγω σχεδιασμού (Εξοδος). Τα αποτελέσματα αυτά, θεωρείται ότι εκτιμώνται από τους ωφελούμενους της Πανεπιστημιακής λειτουργίας και μέσω των εκτιμήσεων αυτών επανέρχονται για να επηρεάσουν τον σχεδιασμό της διοίκησης του Ιδρύματος. Η παραπάνω λογική υπαγορεύεται από τον κεντρικό σχεδιασμό της εποπτεύουσας αρχής, της ΑΔΠ, η οποία προσεγγίζει τις πανεπιστημιακές δομές κυρίως ως δομές Παροχής Υπηρεσιών και για το λόγο αυτό συμπεριλαμβάνει στους δείκτες της ποιότητας ποσοτικές και ποιοτικές εκτιμήσεις για τις προσδοκίες και τον βαθμό ικανοποίησης των “καταναλωτών”, ενεργών φοιτητών, αποφοίτων, εν δυνάμει φοιτητών, καθώς και των εξωτερικών “εταίρων της αγοράς”. Έτσι, η πρώτη μορφή ανάλυσης εστιάζει στη λειτουργικότητα των παραδοτέων και την ικανότητά τους να αποτυπώνουν την πορεία των δράσεων που υλοποιούνται στους άξονες Έρευνα, Εκπαίδευση και Διοίκηση από τον **Κεντρικό Σχεδιασμό** προς την **Υλοποίηση-Αποτελέσματα**. Εδώ, αναλύονται κυρίως τα δεδομένα που προκύπτουν από τα πακέτα των παραδοτέων και από τη συζήτηση-συνέντευξη με τον πρόεδρο της ΜΟΔΠ, διασταυρωμένα με τα συνοπτικά δεδομένα που παρουσιάστηκαν και συζητήθηκαν στην Ημερίδα.

Στο σχολιασμό των αποτελεσμάτων και της παραγωγής της Πράξης, που μπορώ από τώρα να πω ότι κρίνονται απολύτως θετικά με την λογική της παροχής υπηρεσιών, προσθέτω κάποιες επισημάνσεις που σχετίζονται με πιο σύγχρονες αντιλήψεις των δομών αυτών. Για παράδειγμα στη σύγχρονη και ταχύτατα μεταβαλλόμενη αγορά η λογική του *καταγράφω τις ανάγκες και τις προσδοκίες των εν δυνάμει “πελατών” μου για να οργανώσω τη δομή με τρόπους που να τις εξυπηρετεί* θεωρείται πολλές φορές παρωχημένη μιας και, μέχρι να ολοκληρώσει την έρευνά της και να οργανωθεί με βάση αυτή μια δομή, οι ανάγκες και οι προσδοκίες των “πελατών” έχουν κατά κανόνα αλλάξει. Γι’ αυτό οι σύγχρονες δομές οργανώνονται έτσι ώστε να “κατασκευάζουν” τις ανάγκες και τις προσδοκίες

των “πελατών”. Μια λογική που τα Πανεπιστήμια ως παραδοσιακοί παραγωγοί νέας γνώσης ακολουθούσαν από την ίδρυσή τους.

2η κατεύθυνση. Η δομή και τα αποτελέσματα της Πράξης συγκροτούν το βασικό πακέτο δεδομένων με βάση τα οποία θα πραγματοποιηθεί η εξωτερική αξιολόγηση του ΠΔΜ στον άξονα 4. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ του σχεδίου αξιολόγησης της ΑΔΙΠ. Θα πρέπει ως εκ τούτου τα παραδοτέα να καλύπτουν τους προς αξιολόγηση επιμέρους άξονες του κεντρικού αυτού άξονα. Η ανάλυση εδώ στοχεύει στον εντοπισμό της πληρότητας που εμφανίζουν τα παραδοτέα για χρήση στο παραπάνω πλαίσιο. Ο εντοπισμός αυτός αποκαλύπτει ταυτόχρονα και την ποιότητα του έργου με βάση τον σχεδιασμό της ΑΔΙΠ.

3η κατεύθυνση. Τα παραδοτέα, από την άλλη μεριά, λειτουργούν και στο εσωτερικό και στους διαύλους εξωτερικής επικοινωνίας μιας σχετικά κλειστής κοινωνικής υπο-δομής, όπως το πανεπιστήμιο. Έτσι, οι δράσεις που κατευθύνονται απ’ αυτά και οδηγούν σε συγκεκριμένες καταγραφές και τελικά αποτελέσματα, υλοποιούνται τοπικά από τα δρώντα υποκείμενα της πανεπιστημιακής δομής (επιστημονικό και διοικητικό προσωπικό, φοιτητές κ.λπ.). Καθένα από τα υποκείμενα αυτά δρα τοπικά με βάση τους προσωπικούς του στόχους και χρησιμοποιώντας τις προσωπικές του πρακτικές. Ο συντονισμός αυτών των προσωπικών-τοπικών δράσεων είναι αποφασιστικός για την ποιότητα του επιτελούμενου έργου και των συνολικών αποτελεσμάτων. Ο συντονισμός αυτός, όμως, επηρεάζεται από τα χαρακτηριστικά των παραδοτέων της Πράξης, μιας και αυτά, συλλέγοντας προσωπικά πληροφορίες από καθένα από τα δρώντα υποκείμενα διαμορφώνουν σε κάποιο βαθμό τις τοπικές πρακτικές τους. Π.χ. τα εργαλεία τα οποία έχει αναπτύξει η Πράξη, τα σχετικά με τα βραβεία επιστημονικού και διδακτικού έργου προωθούν ίσως συγκεκριμένες επιστημονικές και διδακτικές πρακτικές ως βέλτιστες και με τον τρόπο αυτό διαμορφώνουν τους στόχους των δρώντων υποκειμένων (του επιστημονικού προσωπικού αλλά και έμμεσα των φοιτητών που κρίνουν το διδακτικό έργο). Έτσι η δεύτερη μορφή ανάλυσης εστιάζει στα εργαλεία των παραδοτέων που αναμένεται να

λειτουργήσουν αναδραστικά πάνω στα υποκείμενα της πανεπιστημιακής δομής και να επηρεάσουν την ποιότητα της εσωτερικής της λειτουργίας σε κάποιες κατευθύνσεις. Εδώ χρησιμοποιούνται επιλεγμένα δεδομένα από τα παραδοτέα και τα πρακτικά των Ημερίδων δημοσιοποίησης της Πράξης, καθώς και οι συνεντεύξεις με τους φοιτητές.

Αποτελέσματα

1. Στο γενικό επίπεδο: Σχεδιασμός – Αποτελέσματα – εκτιμήσεις ωφελούμενων.

Το συνολικό έργο-Πράξη κινήθηκε στους παρακάτω άξονες:

Την ανάπτυξη της λειτουργίας της ΜΟΔΙΠ με τη στελέχωσή της με εξειδικευμένο επιστημονικό, διοικητικό και τεχνικό δυναμικό, την ανάπτυξη του μεθοδολογικού πλαισίου του συστήματος αξιολόγησης σύμφωνα με το πρότυπο της ΑΔΙΠ, την υποστήριξη των ΟΜΕΑ, την υλοποίηση προγραμμάτων αξιολόγησης σε επίπεδο ακαδημαϊκών μονάδων και ιδρύματος, την προώθηση και διάχυση των σχετικών πληροφοριών στο Ίδρυμα, τη σύνταξη και κατάθεση εκθέσεων εσωτερικής αξιολόγησης, τη σύνταξη έκθεσης εσωτερικής αξιολόγησης του Ιδρύματος και την ολοκλήρωση όλων των εξωτερικών αξιολογήσεων.

Την ανάπτυξη Πληροφοριακού συστήματος το οποίο στηρίζει όλους σχεδόν τους παραπάνω άξονες δράσης και το οποίο περιλαμβάνει διαδικασίες συλλογής και επεξεργασίας των απαραίτητων στοιχείων για την υποστήριξη των αξιολογήσεων, με δυνατότητες ασφαλούς εισαγωγής δεδομένων, αξιόπιστης διαχείρισης αποτελεσμάτων και έκδοσης εκθέσεων στο περιβάλλον του διαδικτύου. Την ενημέρωση και καθοδήγηση του προσωπικού τόσο μέσω διαδικτυακών πόρων όσο και μέσω εκδηλώσεων ενημέρωσης, διάχυσης και πληροφόρησης στο εσωτερικό του Ιδρύματος αλλά και στη σχέση του με τα άλλα Ελληνικά Πανεπιστήμια.

Σε αξιολογικό επίπεδο, μπορώ να συνοψίσω τα χαρακτηριστικά των αποτελεσμάτων του έργου-πράξης με τα παρακάτω σχόλια που αναφέρονται στα:

1.1. Συγκρότηση της ΜΟΔΙΠ_ΠΔΜ

Με βάση το Παραδοτέο 6.2 (σσ.5-14), η ΜΟΔΙΠ του ΠΔΜ αποτελεί μια πλήρως οργανωμένη εσωτερική πανεπιστημιακή δομή, η οποία περιλαμβάνει στα όργανά

της μέλη από όλες τις επιμέρους δομές του Πανεπιστημίου, τα οποία αναλαμβάνουν σαφή λειτουργικά καθήκοντα, απολύτως σχετικά με τον σκοπό μιας πλήρους, εσωτερικής και διαρκούς αξιολογικής διαδικασίας. Και είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον να παρατηρήσει κάποιος ότι η δομή αυτή υποστηρίζεται σε κάθε σχεδόν βήμα της και μηχανογραφικά από τα παραδοτέα της Πράξης. Με τον τρόπο αυτό η υλοποίηση των υποχρεώσεων των οργάνων και η ροή των δράσεων αποτυπώνεται, ελέγχεται και ανατροφοδοτείται και ψηφιακά.

1.2. Ποιότητα Διδακτικού, Ερευνητικού και Διοικητικού έργου

Η παραγωγή της Πράξης στο παραδοσιακό αυτό τρίπτυχο συγκροτείται από μια σειρά παραδοτέων που περιλαμβάνονται στα πακέτα ΠΕ.1, ΠΕ.2 και ΠΕ.4 τα οποία παρέχουν τη δυνατότητα αποτύπωσης (καταγραφής και επεξεργασίας) της ποιότητας

Α. του διδακτικού έργου, όπως το προσλαμβάνουν οι ωφελούμενοι απ' αυτό προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές,

Β. του επιστημονικού έργου, όπως μπορεί να αποτιμηθεί με βάσει αυστηρές και αξιόπιστες διεθνείς προδιαγραφές και

Γ. του διοικητικού έργου, όπως το προσλαμβάνουν τα ωφελούμενα απ' αυτό μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας, διδακτικό, επιστημονικό προσωπικό και φοιτητές.

Αν και οι καταγραφές οδηγούν ευκολότερα σε ποσοτικά αποτελέσματα, οι μεταβλητές των εργαλείων και η επαναλαμβανόμενη ανά έτος ή και εξάμηνο χρήση τους παρέχει αξιόπιστα τεκμήρια και για την ποιότητα, η οποία αποτελεί το κατεξοχήν ζητούμενο.

Στην κατεύθυνση αυτή η Πράξη περιλαμβάνει και δύο ακόμη πακέτα παραδοτέων (ΠΕ.3 και ΠΕ.5).

Το ένα απ' αυτά εστιάζει στην αξιολόγηση των Προγραμμάτων Σπουδών (προπτυχιακών και μεταπτυχιακών), δίνοντας τη δυνατότητα πολύπλευρης αξιολόγησης της ποιότητας του Εκπαιδευτικού έργου (το οποίο ασφαλώς συνδυάζεται και με το διδακτικό) μιας και το εκθέτει στην κρίση τόσο των ωφελούμενων φοιτητών όσο και των εν δυνάμει ωφελούμενων «κοινωνικών

εταίρων», που υποδέχονται τους απόφοιτους του Πανεπιστημίου στους χώρους εργασίας.

Το δεύτερο εστιάζει στη δημοσιότητα των δράσεων αξιολόγησης του Πανεπιστημίου, καθώς και των αποτελεσμάτων αυτής της αξιολόγησης. Όπως προκύπτει από την ανασκόπηση των συμμετοχών και των διοργανώσεων του ΠΔΜ, η προσπάθεια δημοσιοποίησης απέβλεπε ουσιαστικά στην ωρίμανση της Πράξης μέσα από την έκθεσή της προς (και την τριβή της με) τους ομόλογους του πανεπιστημιακού χώρου, καθώς και μέσα από την έκθεσή της στην κριτική των μελών της ίδιας της κοινότητας του ΠΔΜ (ομιλητές και κοινό κυρίως πανεπιστημιακοί και φοιτητές).

Η εκτίμησή μου είναι ότι το συνολικό έργο της αξιολόγησης και της οργάνωσης της διασφάλισης της ποιότητας είναι πλέον ώριμο για να εκτεθεί δημόσια και στο κοινό των «κοινωνικών εταίρων», με δράσεις δημοσιότητας που ξεφεύγουν από το ακαδημαϊκό πλαίσιο και τις σχετικές με αυτό παραδόσεις προβολής και διαλόγου (συνέδρια, ημερίδες κ.λπ.). Αν και τα μέλη των ακαδημαϊκών κοινοτήτων δεν είναι έμπειρα σε μη ακαδημαϊκού τύπου επικοινωνιακές πρακτικές, η λογική της σύνδεσης των Πανεπιστημίων με την κοινωνία επιβάλλει την ανάπτυξή τους. Διαφορετικά, η σχέση αυτή αποκαθίσταται μέσω των ΜΜΕ, τα οποία μέχρι στιγμής αδιαφορούν ουσιαστικά για τα τεκτονόμενα εντός των Πανεπιστημίων και διαδίδουν στην κοινωνία στερεότυπα που καταστρέφουν τόσο τις προσπάθειες ενημέρωσης όσο και τις προσπάθειες ανίχνευσης των προσδοκιών και των πεποιθήσεων «κοινωνικών εταίρων» (παράδειγμα αυτής της στρέβλωσης φαίνεται αποτελούν τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων στο παραδοτέο 3.2 όπου οι απόψεις των φορέων τείνουν να λένε ότι *οι απόφοιτοι είναι ικανοί σε όλα τα επίπεδα αλλά τα Πανεπιστήμια κάτι πρέπει να κάνουν...*).

1.3. Αξιολόγηση έργου.

Το πακέτο ΠΕ.6 περιλαμβάνει μια σειρά τριών διαδοχικών αξιολογήσεων απολύτως ρεαλιστικών και αξιόπιστων που φαίνεται ότι καθοδήγησαν την εξέλιξη της Πράξης και συνετέλεσαν σε κάποιο βαθμό στην επιτυχή από κάθε άποψη ολοκλήρωσή της (από την πληρότητα των παραδοτέων μέχρι την ευελιξία και την

απορρόφηση στη χρηματοδότηση, την επίλυση των προβλημάτων που δημιούργησαν οι περικοπές των κονδυλίων κ.λπ.).

1.4. Καινοτόμες παραγωγές της Πράξης

Στα παραδοτέα μπορεί κάποιος να ξεχωρίσει κάποιες παραγωγές που με ιδιαίτερη ποιότητα, όπως:

- Τις αναλυτικές οδηγίες χρήσης της βάσης και λειτουργίας των επιμέρους διαδικασιών, που αφενός καθιστούν το όλο εγχείρημα εύκολα προσβάσιμο (ξεκαθαρίζουν το τοπίο επικοινωνίας με τη μηχανή και διευκρινίζουν τις υποχρεώσεις των χρηστών) και εν δυνάμει μπορούν να κατευθύνουν τη σκέψη του χρήστη και προς το μέτρο της δικής του ευθύνης.
- Την απίστευτη παραγωγή του 1400 περίπου σελίδων καταλόγου των διεθνών περιοδικών όλων, νομίζω, των επιστημονικών πεδίων, με τους δείκτες της ποιότητας του καθενός.
- Τα ερωτηματολόγια, που αποσκοπούν στη σύνδεση του Πανεπιστημίου με την κοινωνία, όπως τα ερωτηματολόγια προς τους αποφοίτους και τους κοινωνικούς εταίρους – εργοδότες ή και εν δυνάμει εργοδότες.
- Τα έργα-κίνητρα που αποβλέπουν στη δημιουργία κινήτρων για μορφές διδασκαλίας που εκτιμούν περισσότερο οι φοιτητές και για δημοσιεύσεις σε περιοδικά με υψηλότερα στάνταρτ.
- Τα πρότυπα των καταγραφών, όπως αυτά που παίρνουν τη θέση των βιογραφικών σημειωμάτων του επιστημονικού προσωπικού κ.λπ.

2. Σε ότι αφορά την κάλυψη των πληροφοριών που θα χρειαστούν για την εξωτερική αξιολόγηση του Ιδρύματος.

Οι υπο-άξονες που αφορούν το ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ σύμφωνα με το σχέδιο εξωτερικής αξιολόγησης της ΑΔΙΠ είναι οι ακόλουθοι:

4.1. Πολιτική και στρατηγική διασφάλισης ποιότητας

4.2. Σχεδιασμός, έγκριση, έλεγχος και αξιολόγηση των προγραμμάτων σπουδών και των απονεμόμενων τίτλων

- 4.3. Διδασκαλία και μάθηση. Αξιολόγηση φοιτητών
- 4.4. Εισδοχή φοιτητών, πρόοδος και αναγνώριση των σπουδών
- 4.5. Διασφάλιση ποιότητας σε σχέση με το διδακτικό προσωπικό
- 4.6. Πηγές μάθησης και υποστήριξη φοιτητών
- 4.7. Πληροφοριακά συστήματα καταγραφής και ανάλυσης στοιχείων και δεικτών
- 4.8. Δημοσιοποιημένες πληροφορίες
- 4.9. Συνεχής παρακολούθηση και περιοδική αναθεώρηση των προγραμμάτων
- 4.10. Περιοδική εξωτερική αξιολόγηση

Από αυτούς ο 4.1. ενημερώνεται επαρκώς από το ΠΕ.6. Ο άξονας 4.2 ενημερώνεται από το ΠΕ.3. Ο άξονας 4.3 από το ΠΕ.1. Ο άξονας 4.4. ενημερώνεται εν μέρει από το ΠΕ.3. Εδώ ίσως παρουσιάζονται κάποιες ελλείψεις σε ποσοτικά δεδομένα για την αναγνώριση των σπουδών (Διαθέτει το ίδρυμα διαδικασίες και εργαλεία, ώστε να μπορεί να συλλέγει, ελέγχει και ενεργεί βάσει πληροφοριών σχετικών με την πρόοδο των φοιτητών;). Ο 4.5 ενημερώνεται πλήρως από το ΠΕ.2. Ο άξονας 4.6 ενημερώνεται από το ΠΕ.4. Ο άξονας 4.7 καλύπτεται από το μηχανογραφικό σύστημα που παρέδωσε η Πράξη. Ο άξονας 4.8 καλύπτεται από το περιεχόμενο της βάσης που κατασκευάστηκε, την ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου και εν μέρει και από το ΠΕ.5. Οι πληροφορίες για τον άξονα 4.9 περιλαμβάνονται στις ανά έτος ενημερώσεις των δεδομένων της βάσης, καθώς και οι περιοδικές εσωτερικές και εξωτερικές αξιολογήσεις (άξονας 4.10).

Συνολικά, επομένως η παραγωγή της Πράξης εξασφαλίζει μια επαρκή, σε κάθε περίπτωση πηγή πληροφοριών για μια επίσης επαρκή και θετική αξιολόγηση του Εσωτερικού Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας του ΠΔΜ, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της ΑΔΙΠ.

3. Στο μικρο-επίπεδο επίδρασης των εργαλείων πάνω στις προσωπικές στοχεύσεις και πρακτικές των δρώντων υποκειμένων

Το τρίτο επίπεδο ανάλυσης το θεώρησα ως μια μικρή συμβολή στην εξαιρετική δουλειά και παραγωγή της Πράξης, που η λειτουργία της στο μέλλον θα επηρεάσει την εξέλιξη του ΠΔΜ στο εθνικό αλλά και το διεθνές πλαίσιο μέσα στο οποίο υποχρεούται εκ των πραγμάτων να αναπτυχθεί.

Την επιλογή μου αυτή τη «χρωστάω» στη συνεχή προσπάθειά μου να απαντήσω το ερώτημα: *How can we avoid a scenario where words might change but actions do not?* (Knight, 2011), που αντιμετωπίζω σε κάθε βήμα μου, όταν διαχειρίζομαι «εκπαιδευτικές αλλαγές ή καινοτομίες». Τη χρωστάω επίσης και στους συναδέλφους που πασχίζουν να βελτιώσουν τη διεθνή παρουσία του ΠΔΜ μέσα στους ρευστούς καιρούς που διανύουμε και για τους οποίους *no one could have predicted that the era of globalisation would have changed internationalisation, from what has been traditionally considered a process based on values of cooperation, partnership, exchange, mutual benefits, and capacity building, to one that is increasingly characterised by competition, commercialisation, self-interest, and status building* (Knight, 2011).

Στη βάση της παραπάνω ρευστότητας σημειώνω τις ακόλουθες επισημάνσεις που μπορούν ίσως να επιτρέψουν μια εναλλακτική διαχείριση των παραδοτέων της Πράξης, αν αυτό το απαιτήσουν στο μέλλον οι «καιροί»:

1. Ενώ το μηχανογραφικό σύστημα που έχει αναπτυχθεί αποτυπώνει με επάρκεια τους δείκτες ποιότητας καθώς και τις πιθανές μεταβολές τους με το πέρασμα του χρόνου, η δουλειά που πρέπει να γίνεται για να είναι η ενημέρωση πλήρης και στην ώρα της είναι μεγάλη και οι άνθρωποι που την κάνουν για να μην «εξοντωθούν» από το βάρος της και τη ρουτίνα που φέρνει η επανάληψη, θα πρέπει με κάποιον τρόπο κάτι να «κερδίζουν» απ' αυτή. Το ηθικό κέρδος συνήθως ανήκει στους πρώτους, αυτούς που έχτισαν το σύστημα, έκαναν τις πρώτες εσωτερικές εκθέσεις αξιολόγησης, οργάνωσαν τις πρώτες εξωτερικές αξιολογήσεις. Οι επόμενοι, που το συντηρούν και φροντίζουν για την ποιότητά του δεν μπορεί να έχουν μόνο υποχρεώσεις. Η αναγνώριση του έργου τους με κάποιο τρόπο θα πρέπει να είναι ορατή.

2. Το ερωτηματολόγιο αξιολόγησης του διδακτικού έργου από τους φοιτητές, όποιας ποιότητας και αν είναι, δεν θα επιβιώσει αν παραμείνει μοναδικό. Ένας λόγος γι' αυτό είναι η ρουτίνα της απάντησής του. Πόσο θα αντέξει και ο πιο συνεπής φοιτητής να συμπληρώνει με σοβαρότητα το ίδιο ερωτηματολόγιο πέντε και έξι φορές το εξάμηνο; Η άποψή μου εδώ είναι ότι θα πρέπει να αναπτυχθούν περισσότερα ερωτηματολόγια συνδεδεμένα με τη δομή των μαθημάτων. Για

παράδειγμα, θα μπορούσαν να τα αναπτύξουν οι ίδιοι οι διδάσκοντες, που γνωρίζουν τις απαιτήσεις και τις δυσκολίες του κάθε μαθήματος και ταυτόχρονα ενδιαφέρονται ακόμη και ερευνητικά για τις διαμορφωτικές συνιστώσες τους. Θα μπορούσαν ίσως να αναπτυχθούν διαφορετικά ερωτηματολόγια για τα εργαστηριακά μαθήματα, διαφορετικά για τα «από έδρας», διαφορετικά για τα σεμιναριακά.

Οι φοιτητές πάντως, στις συνεντεύξεις που έδωσαν, αν και αναγνωρίζουν την αξία της αξιολόγησης, δείχνουν να αμφιβάλλουν για το κατά πόσο οι απαντήσεις τους στα ερωτηματολόγια «πιάνουν τόπο». Το ίδιο ίσως να συμβαίνει και με μέρος του προσωπικού που αναλαμβάνει να ενημερώνει στο πέρασμα του χρόνου τα αξιολογικά δεδομένα. Η κουλτούρα της αξιολόγησης που προσπαθεί να εγκαταστήσει στο πανεπιστήμιο η συγκεκριμένη Πράξη θέλει «δια βίου» στήριξη, ανατροφοδοτική ενίσχυση και κυρίως προσωπική σχέση ειλικρίνειας. Όπως είπε μια φοιτήτρια: *όταν συζητάμε με τους καθηγητές μας τα προβλήματα των μαθημάτων βλέπουμε να γίνονται αλλαγές.*

3. Το να απευθύνεσαι στους φοιτητές ως σε ωφελούμενους από μια δομή παροχής υπηρεσιών αδρανοποιεί περαιτέρω τα πιο δυναμικά υποκείμενα της δομής σε σχέση με τις δραστηριότητες που θα μπορούσαν να αναπτύξουν προς όφελος του Πανεπιστημίου. Στη συζήτηση με τους φοιτητές, ενώ δεν μπορούσαν να θυμηθούν κάποια φοιτητική δράση (χωρίς καθηγητικό έλεγχο) που να απευθύνεται προς την τοπική κοινωνία και να την ενημερώνει για τη δουλειά που γίνεται στο Πανεπιστήμιο (δουλειά που δήλωσαν ότι εκτιμούν ιδιαίτερα), σκέφτηκαν μέσα σε πέντε λεπτά και παρουσίασαν περισσότερες από τέσσερις δράσεις αυτής της μορφής που θα μπορούσαν να οργανωθούν με φοιτητική πρωτοβουλία. Τέτοιου τύπου ενεργοποίηση εκτιμώ ότι είναι δυνατόν να πυροδοτηθεί από σχετικές ερωτήσεις στα ερωτηματολόγια, αν αυτά με κάποιες ερωτήσεις απευθύνονται στους φοιτητές και ως δρώντα υποκείμενα της πανεπιστημιακής ζωής.

4. Οι συνεργατικές επιστημονικές και διδακτικές πρακτικές ίσως θα ενισχύονταν αν με κάποιο τρόπο βραβεύονταν και οι «καλύτερες ερευνητικές ομάδες» ή τα «καλύτερα διεπιστημονικά μαθήματα».

5. Θα είχε ενδιαφέρον η οργάνωση των ερωτηματολογίων των σχετικών με τα

προγράμματα σπουδών να περιλάμβαναν ερωτήσεις που θα στόχευαν συγκεκριμένα μαθησιακά περιεχόμενα, αν και όταν αυτό θα ήταν εφικτό. Οι γενικού τύπου ερωτήσεις πάνω σε μια μεγάλη ποικιλία περιεχομένων μπορεί να προκαλέσει μόνο απαντήσεις που εκφράζουν μια γενική επίσης εκτίμηση ευαρέσκειας ή δυσαρέσκειας.

Συνολικά,

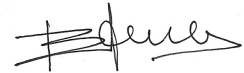
Θα ήθελα να επαινέσω την ομάδα των επιστημόνων και των ειδικών που εργάστηκε στην συγκεκριμένη Πράξη για το αποτέλεσμα της δουλειάς της, το οποίο μπορεί να λειτουργήσει στην κατεύθυνση της διασφάλισης μιας διαρκούς βελτίωσης του παραγόμενου από το ΠΔΜ έργου, καθώς και στην ανατροφοδότηση της Διοίκησής του, παρέχοντας έγκαιρα πληροφορίες για ευέλικτη διαχείριση στους δύσκολους και αρκετά απρόβλεπτους καιρούς που ζούμε.

Βιβλιογραφία

Knight, J. (2011). *Is Internationalization having an Identity Crisis?* IMHE Info. OECD, Paris.

Knight, J. (2013). The changing landscape of higher education internationalisation – for better or worse? *Perspectives: Policy and Practice in Higher Education*, 17:3, 84-90.

Φλώρινα, 30 Οκτωβρίου 2015

Βασίλης Τσελφές
Καθηγητής ΕΚΠΑ